૪૫૧૮

મહારાજા ગોપીચંદના ખેલમાં ગવાતાં

નવાં ગાયનો.

પઠાણ ને રંગુડી તથા સાધુડી ને ફકીરનું
એ બંને ફારસો સાથે-

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,
બુકસેલર ઇસાજી મુસાજી અમીજી અતરીઆ
જામનગરમાં હાથીબજાર.

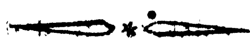

અમદાવાદ
ધી નેશનલ 'યુનિયન' પ્રિંટિંગ છાપખાનું.

સન ૧૮૯૦.

કિંમત બે આના.

महाराज़ा गोपीचंदना खेलमा गवातां गायनो.

હલકારાના દુહા.

આયા હલકારા ગોપીચંદકા રેહેવે બંગાલા દેશમેં,
સરસ્વતી માયા સારદ્ધા સમરૂ ધર વલ્લભકા ધ્યાન;
પાયે ઘુઘરૂ બાજે ઘનકે તોડે મુખસે તાન,
બાલ વ્યાસ ઉસ્તાદ હમારા લેજો મુજરો માન. બોલ આયા. ૧
કામરૂ દેશ કમક્ષા દેવી હશમત હે ભરપુર;
હીંગલાજકા દરશન કીના જવાલા રેહે ગઈ દુર. બોલા આયા. ૨
રંગરંગીલા છીડી હમારે સદા જો રહેતે સંગ;
કામ પડે ઝગડેકે માંહી. કરે ફોજમેં જંગ. બોલા આયા. ૩
પાંચ રૂપૈઆ પાવા રોજ કરે જમાં જો ફર ન્યારી,
રાજા સાહેબકા હુકમ હુવા તો પકડા ચોર જુવારી. બોલા. ૪
ઘડી ઘડીકી ચીઠી લગવા ગોયા કબુચ ના ખાવા;
ગુજરાતસે જલદી આયા મુંબાઈ કલકત્તા. બોલ આયા. ૫
મુંબઈમેં મંમાદેવી કલકત્તેમેં કાલી;
જોધાણામેં ચામુંડા લાલ મુંદડી વાલી. બોલ આયાં. ૬
બંગાલેસે આયા હલકારા સબકે મન ભાયા;
આવે ગોપીચંદ રાજા બાજે નોબત બાજા. બોલ આયા. ૭

ટેર દુહા.

આયે ગોપીચંદ ગોડ બંગાલેમેં રાજ કરે સબ દેશમે,
સરસ્વતી માયા શારદા સમરૂ ધર વલ્લભકો ધ્યાન;
પાગે ઘુઘરૂ બાજે ધનકે મુખસે તોડે તાન,
બાલ વ્યાસ ઉસ્તાદ હમારા મુજરો લેજો માન. આયા. ૧
પિતા હમારે જાને પ્રથવી નામ ત્રીલોકીચંદ;
રાજા કેદ કીયે દેવનને જીનકે કાટે ફંદ.
ફીરે દવાઈ શેહેરમાંહી દુનીયાં કરે આનંદ. આયા. ૨
મા મેરી મેનાવતી સરે મામા ભરથરી જાણુ,
ઉજીણ નગરી સફળા તીરથ તીનકી દેવે દાન;
જોગી હોયકર ચલા જંગલમેં લગા ગ્યાનકા બાણુ, આયા. ૩
કામરૂ દેશ કુમક્ષા દેવી પુરણ કરજે કાજ,
દક્ષણ માતા તું જનુની રખીયો મેરી લાજ;
બારા ઘાટી બંગાલેમેં ગોપીચંદકો રાજ. આયા. ૪
છોળ આતી હુઇ મુલકુમેં કરે નોકરી રાજા,
ન્યારી ન્યારી ઘુડે નોબત બાજે છતીસે બાજા;
હાથી ઉપર કરે અંબાડી બાજે તુરકી બાજા. આયા. ૫
ચડા શિકાર ગોપીચંદ રાજા મારા શેર સબ જંગલકા,
સાત સૂરમેં સંદે સાવે ઉનકે પીઠ બંગાલા;
બખતર પાખર ઓર પતાકા હાથે સોંવે ભાલા. ચડા. ૧
એંસી લાખ અસવાર હમારાં ચડતેહેં સબ જંગમે,
બડે બડે હમ ઝગડે ઝીતે ઘડી પલક ઓર છીનમેં, ચડા. ૨
પાંચ લાખ પ્યાદલ સબ ચડતે ઘોડે એંશી હજાર;

સીતેર લાખ તો રેહેવે સાંઢીયે હાથી બાર હજાર. ચડા. ૩.
કડાંબીણુ ઓર હાથણી મચ્યા ઢાલ પાસ હમ રખતે,
કામ પડે ઝધડેકે માંહી સબકે પેહેલે ચડતે. ચડા. ૪
શીરોઈ તલવાર હાથમેં કડીયાં બીચ કટાર;
સીંગા ખાતર ફીરે ભટકતા જાંણે જુગ સંસાર. ચડા. ૫
પાંચ લાખ હાથીકે હોદે તુરીયાં બહોત અપાર;
વીસ લાખ તો પડે જંજીરા તીસ લાખ તલવાર. ચડા. ૬
ફીરે નકીબ ફોજકે માંહી બડા મોર દીલ બંકા;
ઘોડા ઉપર કરો સજાઈ દેઓ નગારે ડંકા. ચડા. ૭
તીસ લાખ બંદુક નાળીબંદ જાતે એમ સંભાલ,
કમર કટારા હાથ શીરોઈ પીઠ ઢળકતી ઢાલ. ચડા. ૮
બીશલાખ તોપાંકે ઉપર એક ઇનામ નીશાન;
તીસ લાખ ઓ પડે જંજીર એક લાખ અશમાન. ચડા. ૯
દેશ હમારા દુર હે સરે ગોડબંગાલા શેહેર;
હુંતો ગોપીચંદ રાજા લીયો સીંગને ઘેર. ૧૦

ગોપીચંદ રાજા— ટેર.

ચાલોને સીંગ શીકાર હો શીદારજમીરા.
આદ જમીરા બોમીઆ સાથે સુણજો ચીત લગાય;
માણસ મારે રોજ કોસવો ફલ લાખેણો ખાય. હો શી. ૧
પ્રથમ ભાગ પાહાડકે માંહી બેઠા મારગ રોક;
ગામ ઉજાડ્યો ગોર કોસવો દુખી શેહેરકે લોક. હો શી. ૨
સેજા મીઠી કામની સરે રુટીઅન કંઠ લગાય;
રાજા મેં મીઠા રાજવી સવો સીંગા ચડે શીકાર. હો શી. ૩

ગોડા ઉપર ચડલેવા સરે લે નંગી તરવાર;
બાલકેવેરી કોપાસેથી લેવા દુશમન કુમાર. હો શી. ૪

ટેર.

મા—થારો સુતો શેર નિ:શંક જગાદે સીંગની.

ટેર.

સીંહણી—રાજા સીંગને મત છેડ કરૂ મેં બીનતી.
ગો—ખડી રહે તું સીંગની થારા સીંગને દેહો જગાય,
લાગો મોરચા રજપુતાસે અબકાં ભાગી જાય. થારો. ૧
સીં—તું આદમી બીચ વિસરે ઓ જંગલ બીચ શેર,
તુરતહી તોડે મેચાસરે જીણમેં રતીઅણુ ફેર. રાજા. ૨
ગો—ફેર ફેર તું ક્યા કરે થારા સીંગને લેઊં ઘેર,
ગામ ઉજાડ્યો ગોર કેસરે મેં ઉણરો માગુ વેર. થારો. ૩
સીં—વેર છે થારો આગલો ફેર પીછે પરતાય,
ઘર અહુંકે કામનીસ તું એમ મીલ્લોને જાય. રાજા. ૪
ગો—શેર નીશંક પહાડમેં જબ જાગે જબ મારૂ,
દુનીઅન છોડું જીવતો સરે ટુક ટુક કર ડાલુ. થારો. ૫
સીં—નામ લેવે ટુકકો સરે મારે ઝાલા ઉઠે અંગ,
સુતો શેર અબ જાગશે વો કરે રંગમે ભંગ. રાજા. ૬
મા—રંગમેં ભંગ ચમકતી લાલી તું તીરીયનકી જાત,
થારા ખાવંદ પજા ચાલસે રજપૂતા દે હાથ. થારો. ૭
સીં—સીંગલડે રજપૂતાસેં શીર ક્યા હોત,
ગો—બડે બડે જોધે જંગલ બીચ મારા સીંગને ડર.
હાથ છોડ હથીઆર ચલાવા છાતી બીચ કટાર. થારો. ૮

સીં—કહાં હાર કટાર ધરી કરમેં કરો શીરોઇ મ્યાન,
 ઈતની ખેર કરો તમ રાજા સાહેબ બચાવે જામ; રાજા. ૯
ગો—જાન હમારી નહી હે નારી મત કરના મગરૂર.
 લાગી ચોટ સીર શેર કીસતું રાંડ ભાગજા દુર. થારો. ૧૦
સીં—દુર ભાગકે કહાં મેં જાઉં લડું શેરકે સંગ,
 સનમુખ આય મોરચા માંડ કરા ફોજમેં જંગ. રાજા. ૧૧
ગો—તીરીયાલ ખડે ખાવીંદકે આગે જીવે જીતનો પ્યાર,
 લગી ચોટ શીર શેર મરમકી તું ઓર કટેગીયાર. થારો. ૧૨
સીં—ઓર મરદકુ આગ લગાવું જો જુજે ભરથાર,
 સતી હોયકે સંગ ચલુગી જલું ઉનકે લાર. રાજા. ૧

ટેર.

(સીંહણ પોતાના સ્વામીને જગાડે છે)

જાગોરે જાગોરે જંગરા રાજવી, જાગોરે જાગોરે જંગરા રાજવી.
ફીર કયા આવે તુજે નીંદ ચડ આયો ગોપીચંદ રાય,
તોરણ આયો બીંદ. જાગો જાગોરે. ૧
ચડ આયો ગોપીચંદ રાજા ચઓદસ ધાલો ઘેર,
અબ સુતે શેના ક્યુરે સરે થે પેલી પાસાઓ ખેર; જાગો. ૨
દલપર દલ ચડે અતી ભારી તેરી એકલી જાન;
દોદો હાથ રાજા સો સો કર ભગવાન; જાગો જાગોરે. ૩
સીતેર લાખ ફોજકો માલીક વો ગોપીચંદ રાજા.
એક ચોકમેં અમર ડગાવે અધક બજાવે બાજા. જાગો. ૪
સનમુખ આય મોરચા માંજા તોપ ધરી ફીર ન્યારી,
સોલધમાં કામે સુણ્યા સવો કર ઘોડે અસવારી. જાગો. ૫

ગોપીચંદરાજા— ટેર લાવણી.

ખડા વાઘ જદ પડા જમીપર લગા શીશ ભાલા,
મત કરના પરીત રાંડકી મારા શેર દે ગઇ ટલ્લા;
જાન બચાકર ચલી જંગલમેં ઝગડેસે હારી,
બારા કોસ ફીર દે ગઇ અંખાડા પરવત ઓર ઝાડી;
નાલે નાલે ફીરે ભટકતી જોબન મદમાતી,
જલ જાઓ તેરી પ્રીત સજના મેં જાતીથી મારી;
ઇસ જંગલમેં આગ લગાઊં આજ રહું ન્યારી.
મારા શેર જબ હુઇ બિરાની જીનોંકી હારી;
ગોપીચંદને દેખ તમાશા સબ દુનિઆંકુ આયા હાંસા,
તીરીઆ કાજ જુઠા પાસા કરબે મોં કાલા. ખડા. ૧
ફીરી ફોજ જદ ગોપીચંદકી કયા કેહેતા ભાઇ,
રાંડ જાતસેં કર કર મોહોબત કયા કીસને પાઇ;
લડે ફોજ બીચ શેર સયાને કેસી વે લડાઇ,
રાંડ ખડી જદ દેખે તમાશા પાસ નહી આઇ;
લગી ચોટ શીર શેર મરમકી ખાઇ ગઇ મુરછાઇ,
મરતા શેર જદ કયાજ કહેતા તેરા રાજમેં સુખીજ રહેતા;
મેં કીસીકું દુખ નહીં દેતા રહો બોલબાલા. ખડા. ૨
ચડી ફોજ જબ ગોપીચંદકી કયા કેહેતા સબકુ,
રાંડ જાત જગતમેં જુઠી ના ચઇયે હમકું;
દોલત માયા માલ ખજીના સબી દુઢિઆં તુમકુ.
દોલત માયા બેઠા ખજીના યાદ કરો ઘરકું;
ઈતની અરજ અબ સુનલો મેરી સખી જાઓ ઘરકું.

જીતે રહે તો આન મીલેંગે જાતે જંગલકું;
જોગી હોકર ધ્યાન લગાઉ પદમ પદારથ જો મેં પાઉ,
જનમ મરનસે મેં ટલ જાઉં હોય ગયા ઉજીયાલા. ખડા. ૩
હાકમને જદ કરી હુશીયારી હરણ એક લાયા.
બારા હરણી ઉનકે પીછે છલ બલ કીયા;
અપને હાથસેં ચોટ લગાઈ હરણા ગભરાયા,
બારા હરણી ઉનકે પીછે ગીરા દઈ કાયા;
હરણીકો જદ દેખત તમાશા હાકમ ગુલવાયા,
રાંડ જાત એક નહી જુગમેં મનમેં હરખાયા;
અબી કહોતો યહાંસે સરકુ ચલો ધાર સબ અપને ઘરકુ,
મોતી કહે મેં રટતા હરકુ. ખડા. ૪

ટેર.

ગો—મેનાવતી માતા નીર ભર્યોરે થારા નેણમેં,
મૈ—ગોપીચંદ લડકા, બાદલ બરસેરે કંચન મેહેલમેં;
ગો—કયું માતા તું ઉણમનીશરે નીતકી રહેત ઉદાશ,
જો કોઈ કહેવે જીભ કટાવું કરૂ દુશમનકો નાશરે. મૈના. ૧
મૈ—ના બેટા મેં ઉણમનીશરે ના કઈ રહુરે ઉદાસ;
રત પલટી બાદલ ચડયોં શરે અબ બરસણરી આશરે. ગો.૨
ગો—ના બાદલ ના બીજલીસરેરે ના કોઇ બાજે વાવ;
થારે મન ચિંતા ઘણી માને સાચી બોલ બતાવરે. મૈ. ૩
મૈ—સાચ કહેશને સત ડગશેને જુઠ કહે પત જાય;
ઝાઝ પડી દરીઆવમેં શમે અધખીચ ગોથાં ખાયરે. ગો. ૪
ગો—ઝાઝ પડી દરીઆવમેં સવે કરદઉ પેલે પાર,

મારા હઠાવું નીરનેશમે કર નંગી તલવારરે. મૈ. ૫
મૈ—મ્યાન કરો તલવાર શને તુમ ધરો જમીનપર ઢાલ,
કાયાનગર સુનો પડયો શેને અપનો બરદ સંભાલરે. ગો.૬
ગો—મેરો બરદ બરે તન તેરે જો કોઇ આગ્યાઇ પાવુ,
માતા હુકમ ફીરે નહી પીછો તુરતહી હુકમ ઉઠાવુંરે. મૈ. ૭
મૈ—મુઝે ભરૂસા પુત્ર તીહારા તુંહી હે આગ્યાકારી,
રાજપાટ સપનેકી માયા ઝીતો જમદુવારીરે. ગોપીચંદ
લડકા જોગી હોજારે તજદે રાજને. ૮

ટેર.

ગો—માનું રાજ કરણદે, જોગી મત કરરે મા મેનાવતી,
બારા બરસકી ઉમ્મર મેરી મેં ક્યા જાનું જોગ,
ચરચા કરે મુલકકે માંહી હસે શેહેરકે લોક. મા. ૧
મૈ—મેરા બચન ફીરે નહી પીછા એ પુરસાકી બાત,
તેરી સુરત તેરા બાપકી સવો જલબલ હોં ગઇ રાખરે. ગો.૨
ગો—તેરા બચન ફીરે નહી પીછા જોધ રજપુત સપુત,
દો જુગ રાજ કરણદે માતા ફીર જોગી અબધુતરે. મા. ૩
મૈ—પાવ પલકકા નહી ભરોંસા કરે કાલકી બાત,
કયા જાણું કે કયા હોવસ જો ઉગતે પરભાતરે. ગો. ૪
ગો—દીન ઉગે દાતણ કરૂં ઓર નીતકો દેઉ દાન,
ખટ દરશનકો ભાવ રખુ ને વિપ્ર વધાવું માન. મા. ૫
મૈ—દાંન દેવે ફળ કયા હોવેસને ધન દોલત ઓર માયા,
અસલ ફકીરી લે લે લડકા અમર હોસી કાયારે. ગો. ૬
ગો—કયા અમર કરૂં એક છીનમેં દુટીઅન સાગેવાર,

પેહેલે પરણું પદમનીસરે વિલખે રાજકુમાર. મા. ૭
મૈ—તીરીયા જાત જગતમેં જુઠી સુનરે ગોપીચંદ,
જનમ મરનસે હોજા ન્યારો કટે ચોરાશી ફંદરે. ગો. ૮
ગો—ચોરાશી ફંદ જીણીમેં કયા કયા નીપજે સાર,
સીતેર લાખ ફોજ દલ બાદલ ઉભો કરે પુકારરે. મા. ૯
મૈ—કરે પુકાર એક નહિ થારો અપણે અપણે કાજ,
મામો થારો દેખ ભરથરી તજયો ઉજેણી રાજરે. ગો.૧૦
ગો—તજ્યો ઉજેણી રાજ ભરથરી આયો ગોરખનાથ,
દો જુગ રાજ કીયો પૃથ્વીપર ગયો ગુરૂકી સાથ. મા.૧૧
મૈ—ગુરૂ દેવનકો દેવ હો સરે ધરો ઉસીકો ધ્યાન,
જનમ મરણસે હોજા ન્યારો બાંચો બેદ પુરાણરે. ગો.૧૨
ગો—ભંવર પડયો ભવસાગર માંહે જામેં નીર અપાર,
અવઘટ ઘાટ ઓર નાવ પુરાણી કીસબીધ ઉતરૂ પાર.મા.૧૩
મૈ—ધરે ધ્યાન ગુરૂકો લડકા જુડો સબ સંસાર,
સતકા નાવ ધરમકા નેજા ઝીતો જમ દવારરે. ગો.૧૪

ટેર.

આયાબે જોગી નીગમ પહાડસે નહીથા પવન નહીથા પાણી
જયાં હોતીથી અંકાશવાણી નહીથા પુરષ નહીથી નારી;
ચાર ખુંટમેં ધુધરકાર. આયા બે જોગી. ૧
બદ્રીનાથમેં પડે હીમાલા આવે સરદકી ડહાડી,
આ પાસામેં સીંગ ધડુકો ઊંચા પરવત ઝાડી. આયા. ૨
ગુરૂ હમારા સાહોલી છીમનલાલ કરે સલામ ચેલા બાલ,
ગુરૂ હમારા સાહોલી ચીમનલાલ જાત કામેજી. આયા. ૩

શ્રીશ્રી કરકે સીતા પુકારે એક ચીતસે રામ,
બાબા આદમ ગુરૂ હમારા ઉસકા ધરતે ધ્યાન. આયા. ૪
નિગમ પહાડશે આબુકી જગા જહાં રેહેવે જોગેસર નરગા,
પુષ્કરહે હિંદુકા ધામ બાલ વ્યાસકુ મેરા સલામ. આ.૫
ગંગા જમના તીરથ ભારી નહાનેકુ આવે નરનારી,
સાંચ ગુરૂકા ભરતા ચેલા માલ ખાવે બોતહી ચેલા. આયા.૬
હરદુવાર હરકી પેહેડી વહાં ગંગા ફીર વેહેતી ટેડી,
માનસીંગને દખાયા બાવા અચેક જાગી દવ બતાવા. આયા.૭
બતલાવણ વાલા પુછેહે બાવા બાહાર કોણુ ખડાહે,
બાબા ગોપીચંદ જલબલ ભસ્મ. આયા બે જોગી. ૮

ગોપીચંદરાજા— ટેર

અમર કરોરે કરૂં બંદગી ગુરૂ ગુરૂ જલંધર નાથ;
પેહેલા પુતલા જલ ગયારે પિતા સુધારો કાજ. અમ. ૧
જલ બલ મીલ ગયારે તમેરે ધરા રહા સબ રાજ;
અમર કરોરે કરૂં બંદગી ગુરૂ ગુરૂ જલંધર નાથ. અમ. ૨
દુસરા પુતલા જલ ગયારે મેનાવતી મારી માય;
હાથ જોડને કરૂં બંદગી લળી લળી લાગુ પાય. અમ. ૩
તીસરા પુતલા જલ ગયારે સનમુખ ખડી ધરનાર;
પેહેલાં પરણું પદમણી સવો વિલખે રાજકુમાર. અમ. ૪
ચોથારે પુતલા જલ ગયારે ચંદ્રાવતી મેરી બેહેન;
રોસ ભરે ચિંતા કરે ભર ભર આવે નેન. અમ. ૫
પાંચમારે પુતલા જલ ગયારે ઉગ્રસેન મગરૂબ;
ગામ ઉજાડયો ગોર કેસરે જોગી હુવો અબધુત. અમ. ૬

છઠા પુતલા જલ ગાયારે ઉભો કરે પુકાર;
સરન પડયો ગુરૂદેવ કેરે અબ ચાહે તો માર. અમ. ૭
સાતમા પુતલા થીર રહ્યારે ગુરૂ ગુરૂ જલંધર નાથ;
મોતી કહે મન ધીર વાચા સાંચ બચ ગયો રંકફકીર. અમ. ૮

ટેરં.

જલંધર—બારા બરસકી ઉમ્મરે બચ્ચા ગોડ બંગાલે રાજ કરે.
તુમ રાજા મેં જંગલ જોગી તેરે મેરે કયા કામ;
રાજ કરો ગાદી ઉપરે લેઓ ગુરૂકા નામ, બારા. ૧
ગો૦—ના ચઇયે મુઝે દોલત માયા ના ચઇયે મુઝે ગામ,
હાથ જોડને કરૂ બીનતી ગુરૂ સુધારો કામ;
મેં ચેલા તુમ ગુરૂ હમારા શિરપર મેરા હાથ ધરો. બા.૨
જ૦—તુજે ચેલા ના કરૂં સરે સુણ રાજા મેરી બાત,
કયું તું મારે પાવ પડતે હે જોડતે હે હાથ. બારા. ૩
ગો૦—ભગવાંમેં ભગવાન બસતહે ગુરૂ દેવનકો દેવ,
આપ તરે ઓરનકુ તારો કરૂં તુમારી શેવ. મે. ૪

ગોપીચંદ રાજા— ટેર લાવણી.

સુણો જલંધર આપ નિરંજનજી તુમ ગુરૂ મેં ચેલા તેરા,
પડી ઝાઝ દરીઆવ બીચમેં પાર લગા બેડા મેરા;
તીરીઆ જાત જગતકા ફંદાજી તીન લોક ઇસમે મોઈ,
માત પિતા ઓર બેનજ બંધુ ન્યાત જાત સગા સોઈ;
રાજ ગરવ અભિમાન ગરવ બનાજી પાપ પ્રગટ હોઇ,
જમી ઓર આકાશ બીચમેં ગયા નહી સાબત કોઈ.

એ સંસાર ભરાદીલ સાગર જીમ મછી કાટે પોઇ,
ખડા પાલપર કાલ પુકારે રૂપ ધરા જેસે ભોઈ;
બુરા કાલકા ફંદા મેને છોડા રાજ સબ ધંધા,
એ બદન વણુ હેગીડા નહી તાજ જહાં જમ ઘેરા પડી. ૧
ધરમ રાજને ધજા ચડાઉજી શિરપર આયકર કાલ ખડા,
જબ ચુકે જબ મારે ચોટ જયું ચીડીયાં બીચ બાજ પડા;
કાયા દે અવદે કયાજી ઉસ મટીકા બના ઘડા,
લાગે ઠેસ જદ ઉડે ખેસા જદ ટુટે તાર જયું તડાતડા;
બ્રહ્મા બિસનું મહાદેવ થાઇ ઇ તીનુસે કોન બડા,
ઉનકે આગે ઓ નહીં ચુકે જાય આસનપર દીયા ખડા;
બુરી કાલકી ફાંસી વો ભુકત મરે ચોરાસી,
કહાં મથુરાં કહાં કાસી ચાર ખુટ ફીર ગયા ફેરા. પડી. ૨
સતજુગમેં હીરણાકસ રાજાજી મહાદેવને બરદાન દીયા,
સાત દ્વીપ નવખડ બીચમેં સબ પૃથ્વીકા રાજ કીયા;
દ્વાપરમેં દુરજોધન રાજાજી અધ સીંગાસન હાથ લીયા,
આયા કાલ જદ પડા ધરનપર ઘડી એક ફીર ના જીયા;
ત્રેતામેં રાવન થા રાજા સબ દેવનકું કેદ કીયા,
મેઘ માલ દોઉ ભરતે પાણી ચંદ્ર સૂરજ જલ તેજ દીયા;
કૃષ્ણ ભયે કલજુગમેં રાજાજી સબ જાદવ અભિમાન કીયા,
આયા કાલ જદ પડા ધરનપર મર ગયે ગોપી ફોડ હીયા,
ચારૂં જુગકી કહી કહો નાથ અબ કયા રહી,
સંગ કીસીકે ગઇ નહી તાગ જહાં જમ ઘેરા. પડી. ૩
સુણો નાથ એક અંરજ મેરી ગુરૂ વિના કેસી મુક્તી,

બડે મુની એ વિસ્વામિત્ર સબ દેવન મીલ કરી ભક્તી;
સુક્રાચાર અસુરકે દાતાજી બચા ચલાયે જુગતા જુગતી,
ગોરખ નાથ ભરથરી રાજા રાજ છોડ માયા મુક્તી;
કહેતે મોતીલાલ સભામેં અખંડ જોત કરે જુગતી,
દુસ્મનકો નાશ ભવાની અરજ સુનો મેરી શક્તી;
ભગત તુમારે તારે સબ અસુર નરકુ મારે,
ઢુંડ ઢુંડ કર ન્યારે ઉડી જોગકી લેહેરાં. પડી. ૪

પોતાની બેનની પાસે ભીક્ષા માગે છે.

ટેર દુહા.

ગો—ચંપા નીજરાંરો મેલો મારી બેનરો,
સુણુ હે બાંદી કહું હકીકત મેહેલાં નીચે આવ;
ધન દોલત માયા નહીં માગું ભીક્ષા ધરમકી લાવ. ચં. ૧

ટેર.

દાસી—જોગી લુણુ ભરાવું થારી ખાલમે;
બાંદીચારી બાપ રખીશ નહી મુખસે બોલ સંભાલ,
કોણુ બેન તું કીસકા ભાઈ લુણુ ભરાવું ખાલ;
નામ લેવે તું ગોપીચંદકો ઉઠે બદનમેં ઝાલ. જોગી. ૧
ગો—બાંદી મારા બાપ કીસથા લઇ કાલમેં મોલ;
દીવી બેનકો ક્યા ચેશને દેખ્યો થારો તોલ;
માલ ખાય મસ્તાની હોય ગઈ બોલે કડવા બોલ ચં, ૨
દા—મેરા બચન ફીરે નહીં પીછા તુજપર આવે રીસ.
કીતેક જોગી મંગકર ખાતે ફીરતે દસ ઓર બીસ;

' સુણુતાં રાજા ઉગ્રસેન થારો અધર કટાવે શીશ. જો. ૩

ગો—અધર શીશ કટાને વાલા નહીં પૃથ્વીમેં જાય,
ના કીસીસે વૈરભાવ મારે ના કીસીસે દાવ;
જાય કેહેજે મારી બેહેનનેશ થારો વીર ગોપીચંદ આય.

ટેર.

દાસી—બાઈ ગોપીચંદ આયો ભુગવા વેસમેં,
ઉઠ એ બાઇ બારણેશ થારો આયો ગોપીચંદ વીર;
જોગી હોયકર ચલા જંગલમેં સુનો કર ગયો પીર. બા

ટેર.

ચંદ્રાવતી—દાસી રાજ કરેરે વીરો દેશમે.
હે હીતીયારી પાપનીશ માનુ બોલ ન એસા બચન;
નામ લેવે તું ગોપીચંદકા ઝાલ ન માવે બદન. દા. ૧

દા—જેસી ઝાલ ઉઠી તન તારો તેસી મુજકું જાણુ;
નામ બતાયા નારપત માનુ સબ દીયા સેલાણુ. બાઇ. ૨

ચં—જોગી જોગી મત કર દાસી મુખસે બોલ સંભાલ;
ઓતો જોગી દુર દેશકો લુણ ભરાવું ખાલ. દાંશી. ૩

દા—લુણ ભરાવું ખાલમેશ થાને મારૂ જીવસે ડાર;
ભીક્ષા માગે બારણેસ વો ઉભો કરેરે પુકાર. બાઈ. ૪

ચં—કરે પુકાર એક નહી પુછે નીશદીન આયો હાર;
એક સુરતકા અનેક જોગી દીનમેં ફીરે હજાર. દાશી. ૫

દા— એક ચંદ્રકો ચાંદણોસ ફીર દુજો ગોપીચંદ;
ત્રીજો ન જાયો પૃથ્વીસ વો કરે ઉજાળો મંદ. બાઇ. ૬

ચં—એક અચુંબો મેં સુણ્યો સરે જો ધર હોય ઉછાતં;

કુંજર કસિયા પાલખીસ વો ધરતી ધરે ન પાવ દાશી. ૭
દા—પાવ બલે ધરતી તપેસરે સૂરજ રેવ્હા શીર છાંય;
ભીક્ષા માંગે મેહેલમેંસ વો ઉભો કરેરે પુકાર. બાઈ. ૮
ચં—દલપર દલ ચડે અતી ભારી વો બંગાલો રાજ;
છત્ર સિંગાસન ચમર ઢોળાવે એઠ ચલે ગજરાજ. દા. ૯
દા—કાનમેં મુંદ્રા ગલે અગછાલા શીરપર ભગવા વેસ;
સીંગી નાદ બજાવે મુખસે આદ પુરૂષ આદેશ. બા. ૧૦
ચં—હીયો હલ્લ કરે સખીસ મારો જીવ ધરે નહી ધીર;
કીસબીધ દેખું વીરનેશ મારે નયણે ન થંભે નીર. દા. ૧૧
દા—નેણાં નીર રાખલેસ બાઇ એગ મીલોને જાય;
ધુપ પડે ધરતી તપેસરે જલે જમીનપર પાવ. બાઈ. ૧૨
ચં—ઉઠ એ બાઈ બારણેશ તું લે સખીયાંને સાથ;
કરો આરતી ગોપીચંદકી પુછો મનકી બાત. બાઇ. ૧૩

ટેર દુહા.

ગો—મારી બેન સયાની ભિક્ષા આલોની ઉભો બારણે;
ચં—ગોપીચંદ વીરા જોગી હુવોરે કીણે કારણે.
ચં—કાં થેં લીની સેલી સીંગી કહાં ફાડ્યા કાન;
બારા બરસકી ઉમર તેરી તું લડકા નાદાનરે. ગો. ૧
ગો—જનમ દીયો મૈનાવતીસરે કિસબીધ લોપું કાર;
મુડ મુડાઇ મેહેલમેશને કિયો ગુરૂકી લાર. મારી. ૨
ચં—મરજો મા મૈનાવતીશરે જીને બતાયો ગ્નાન;
દુજારે મરજો સતગુરૂ થારા ફુડ્યા છુરીસે કાનરે. ગો. ૩
ગો—કાન ફુડાયા મુંદ્રા પેહેરી કરલીયા ભગવા વેસ;

માત પિતાને દોષ ન દીજે લીખ્યો બિધાતા લેખ. મા. ૪

ચં—કહાં બિધાતા લીખ ગઈ અને સંગતકા ઉપદેશ;
શેહેર બંગાલા સભી ડબોયા કર કર ભગવા વેસરે. ગો. ૫
તેરા ગુરૂકુ આગ લગાઊં દીની ઉલટી શીખ;
રાજ છોડને ભયો મસાનો ઘરઘર માગે ભીખરે. ગો. ૬

ચંદ્રાવતી— ટેર લાવણી.

મેરી અબળાકી ઇતની અરજી સુણ ગોપીચંદરે ભાઇ;
માતા મેરી જનમ દુખીઆરણ રોય મરેગી ભોજાઇ. ટેક.
મેરા બાપકું એકહી બેટા દુસરા મેને જનમ લીયા;
પુત્ર વિના પરીવાર સખીરી જ્યું મંદીર બીચ એક દીયા,
તેરા સમરણ સબ કોઈ કરતા જીણ જોગીકા બેસ લીયા;
તેરે બિના અબ સુણરે ભાઈ મરજાવેગી કોડ હીયા.
હીયા કોડ મરજાવે કહો કહો જોગી કહાં પાવે;
ઘર ઘર અલક જગાવે કોણ ઉપાય કરૂ ભાઈ. માતા. ૧
બિના ભાઇકો બેન ન બોલે જુગમેં રહેવે નહી નાતા;
મુંડ મુંડાકર સુણી મેહેલમેં બુરી કરી જો ઘર માતા
દેખ કસાઇ દયા ન આઇ ફાડા કાન અપને હાતા;
ઈસકી કીરમતમેં એહી લીખીથી બુરી કરી જોગીદાતા.
શેહેર બંગાલા સબી ડબોયા છોડ ચલે અન ધન માયા,
કોણ દેશસેં આયા જલંધર કહાં કરે અમર કાયા;
હાથ જોડને કરૂ બીનતી સુણજે તું મેરા ભાઇ;
કહાં હે ઉસીકી નાત જાત વો હે બણીકી યા નાઈ.
જોગી બનકે આયા છીજે મેરી કાયા,

મોતીને પ્યાલા ગાયા ભેખ ઉતારોરે ભાઈ,
માતા મેરી જનમ દુખીયારણુ રોય મરેગી ભોજાઈ.

ટેર.

ગો—રતનાદે બાદી ભીક્ષા ધરમકી લાવના,
રત—સુણુ બાલક જોગી મેહેલાં નહી અલક જગાવના;
ગો—જોગી ખડા તેરે બારણે લુંડી ભીક્ષા ધરમકી લાવ,
ધુપ પડે ધરતી તપેસ મારે સુરજ શીર તપે છાંય.
ગુરૂસે વીનવું ભિક્ષા ધરમકી લાવના. ૧
રત—કાં થારી માતા ઘર નહી શને પિતા ગયો પરદેશ;
કોણ થાને મુસે બોલીયો તું કર ગયો ભગવો એસ,
ગુરૂસે વિનવું થાને કીનેરે દીયો ઉપદેશ.
સુણ બાલક જોગી મેહેલાં નહી અલક જગાવના. ૨
ગો—માતા મેરી ઘર બસે લુંડી ગુરૂ જલંધરનાથ,
અમર કીયો ઇન લોકમેં મારે ધર્યો શીરપર હાથ;
ગુરૂસે વિનવું મેલાં ફીરતા હું દીન રાત,
રતનાદે બાંદી ભિક્ષા ધરમકી લાવના. ૩
રત—મેહેલાકા મારગ છોડ દે જોગી યહાંસે હોજા દુર,
ભુખ્યો હોય તો માંગલે થારો કરૂ રે દળીદર દુર;
દયા મુજ આવતી મેલા અને ધન લખમી પુર,
સુણ બાલક જોગી મેહેલાં નહી અલક જગાવના. ૪

રતનાદે— ટેર દુહા.

ચાલો બાઈ અબ બારણે જોગી અલક જગાવે હે,
અલક જગાવે ને નાદ પુરાવે ને ઉભો કરે પુકાર;

માઇ બાપ વો કહુવે ન કહેવે દીસે રાજકુમાર;
ચાલો બાઈ અબ બારણે જોગી અલક જગાવે હે. ૧
સુણ રાણી પાટમદે આવ ઉઠ બારણે જોગી અલક જગાવેહે.
લોભકો નહી આકાશ જીણુ છોડી સબ જુગતકી આશ;
માંગતા હે સો બીના લીયે જાવે હે. સુણ. ૨
રાણી–સુણ હે રતન જબાંનકુ જતન કર ભાંગ ખાઇ;
આજ બઈ ભોરી હો બતાવતી હે કંથ મેરા વારવાર જાઇ હે;
જબાન કયા હુઇ બાવરી રાજા તો ગયા સીકાર,
વખત હુઇ આણેકી કર અપણે કામ બેઠી ગુણ ગાવે હે.
રાણી— ટેર દુહા.
જોગી થારીરે સુરત મારા રાજરી,
થારી સુરત મારા રાજકીશને ખેલણ ગયો શીકાર;
બોલી સુણકર જો મેં દોડી આઈ મેહેલ કે બહાર. જો.૧
કાં થારી માતા ઘર નહી શને પિતા ગયો પરદેશ,
કોણ થાને મુસે બોલીયો તું કર ગયો ભગવો વેશ. જો.૨
ભીક્ષા માગે મેહેલમેસરે ઉભો કરેરે પુકાર,
સુરન લાગે સામીની સામારે રાજી કઉણી યાર. જો. ૩
કોણ થાને મુસે બે લિયોસરે કોણ થાને દીની શીખ;
કાલ પડા ઉણ દેશમેં તું ઘર ઘર માગે ભીખ. જો. ૪
ટેર.
ગોપીચંદ જનમકો વેરી રહો.
ગોપીચંદ— ટેર.
ભયો ભયોરે મન જોગી હો ખડા મેહેલકે બહાર,

કરતાહું પુકાર સુણીયો અરજ મેરી;
અટલ રહો તેરા રાજમેંશરે સબી મેરા રાજ,
આબાદાની મેરી બાસી કુસી તેરી હાજર હોવે સો ભીક્ષા લાવ.
બહોત દેર હુઈ મુજે લાવ ફેરી ગુરૂસે પાયા ગ્નાન,
એ ઘરૂમેં રાજ ધ્યાન લાવો માઇ ભીક્ષા મુજે હોતીહે અવેરી;
ભયો ભયોરે મન જોગી હો. ૧
હેતી હે અવેર જામે કછુ નહી ફેર,
માંગતા હે ભીક્ષા ખેર મેં કહા કરૂ જનમકો ભોગી;
સો આજ બન્યો જોગી ગલે ડાલ મ્રગછાલા,
અંગ ભરમાઈ હે પલકમેં મુલક ઉઠાય દીનો,
અંગ ઉલટ ગયો દરીઆવ એક છીન માંહે;
બંગાલાકો છોડયો સજ તજી સબ જુગતકી આલ,
ત્રિયાકુ કહે ગયો માઈ હો જનમકો વેરી હો. ભયો. ૨
રાજાકી રાણી સો ગુરૂકી માતા લીખા લેખ બિધાતા,
સો મેં કયા કરૂ પુરબલે પુન્યસે કરી હે ધુણીકી સેવા,
માતાભર કરી કૃપાસેતી આણુ મીલા હે;
પુછીતો પીરાઈ બદલી હે શેર સો પીયા મેં કેસે પીરૂ,
ઇસ જંગલમેં જુઠમ જુઠા લગીહે લુટમ લુટા.
નહી બચે જાન રાણી મેં કયા કરૂ,
જનમ ઓર મરનસે ન્યારા નહી કોઈ;
દશાઇ ભયે અવતાર જાને ધરમ ધરાહે,
મચ્છ ઓર કચ્છ વરાહ નરસીંગરૂપ દેખ હીરણાકસકુ મારા હે,
કૃષ્ણુનેં કંસકુ મારા હે.

બુદ્ધાને બુધ હરલીની સબકી કલંકી અવતાર,
મહારાજ બડે હે. ભયો. ૩
જનમ ઔર મરણુસે ન્યારા નહી કોઈ,
દશાઇ ભયે અવતાર જાને ધરમ ધરા હે;
સંતનકી સુણી પુકાર આયે જનમ ધાર,
ટુક ટુક કર અસુરકુ મારા હે જાને કરે હે અનેક કામ.
અપણા અપણા ભગત દેખતા હે જાકો નામ નહી આધાર,
રાણી જોઈ ખાવંદ હમારા હે. ભયો. ૪
આયો ખાવંદ તેરો સો બસે ચીત મેરો હે,
જલંધરકો જોગ પાયો જેસાઈ આપ તેસો પલ્લે બાંધીયો પાપ,
હરે મહારાજ થાને એસી સીખ કોન બતાઇહે. ભયો. ૫
પિતા ત્રીલોકીચંદ જાને કીયો સબી આનંદ,
માતા તો મેરી મૈનાવતી અમૃતસે ભરી હે;
બેનોઈ તો ઉગ્રસેન જાકો ભર આવે નેન,
બેન તો ચંદ્રાવતી મેરી ચિંતામે ખડી હે.
રાણી પાટમદે મેરે સનમુખ ખડી હે,
વાહ વાહરે ગોપીચંદ તેને બહોત બુરી કીઈ હે. ભયો. ૭

ટેર.

રાણી-રાજા થાને પાખંડ એ ભેદ બતાયો વે,
ગો—માઈ માનુ બ્રહ્મજ્ઞાન ગુરૂસે પાયા વે;
રા—કાં હે બ્રહ્મા કાં હે વિષ્ણુ કાંહે આદ સન્યાસી,
તીન લોકમેં રાજ ઉસીકો વો કૈલાસકે બાસી;
ચેલા કીયા પાખંડીને ડાલ્લ ગલે ફાંસી. રાજા. ૧

ગો—ઇધર બ્રહ્મા ઇધર બિષ્ણું ઈધર શંકર દેવ,
અગમ નિગમકી સુઝે ઉનસે લગ્યા નેવ;
હાથ જોડને કરૂ બિનતી ગુરૂ દેવનકો દેવ. માઇ. ૨

રા—તેરા ગુરૂકુ પુછોએ રાજા બિના પુરૂષકી નારી,
બ્રહ્માકો સાવિત્રી સોવે બિશ્નું.કે ઘર રાણી;
મહાદેવ સંગ સોવે પારવતી•ડાએ અંગ નિશાની. રા. ૩

ગો—મેરા ગુરૂને એસા બતાયા કીણુંસે બોલના નાહી,
બ્રહ્મા બિશ્નું મહાદેવને સારી સ્રષ્ટી રચાઈ,
બિના નાર નહી નરકી પેદા મેં લડકા તેં માઈ. માઇ. ૪

રા—માઇ માઇ મત કર માનુ તું છે રાજકુમાર,
એક દીન રાજા તું હતોશને તુમ પુરૂષ હમ નાર;
ચેલા કિયા પાખંડીને છોડ ચલા વો સંસાર. રાજા. ૫

ટેર.

રા—રાજા હમસે હસ બોલો ચાલો મેહેલાં માંહે,
ગો—માઇ •માગુ ભિક્ષા ઘરમકી લાવ ગુરૂકી આજ્ઞા નાહી,
રા—કાંથે લીના ડંડ કમંડલ કાં લીની મ્રગછાલા.
કોણ ગુરૂ ઉપદેશ બતાયો કીણે પેરાઈ માલા,
ગુરૂકા નામ બતાવે જોગ તે કેસા પાયા;
ભિક્ષા માગણુ આયા છીજે મેરી કાયા,
રા—રાજા હમસે હસ બોલો ચાલો મેહેલાં માંહે. ૧

ગો—ડંડ કમંડલ દિયા ગુરૂને ઉણે પેરાઈ માલા,
શેલી• સીંગી નાદ બજાવે ઓઢણકુ મ્રગછાલા;
ગુરૂને જ્ઞાન બતાયા રસ્તા જબસે પાયા,

ગુરૂ દેવનકો દેવા કરૂ મેં ઉનકી સેવા. માઈ. ૨

રા—તેરા ગુરૂકુ આગ લગાઉં ઉને બતાયો જ્ઞાન,
બારા બરસકી ઉમ્મર તેરી તેં રાજા નાદાન;
જલંધર કહીએ ઝેરી જનમકો મેરા વેરી,
ભિક્ષા કેસે લાવું ગુરૂકુ આગ લગાઉં રાજા. ૩

ગો—ચલએ રંડી નહીં કામકી મુખસે બોલ સંભાલ,
મુક્તીકો દાતા જલંધર ઉસ્કો દેતી ગાલ;
જલતી મેરી કાયા ગરભકા બાન લગાયા,
ધાકસે ભાગે હાથી તેં જોબન મદમાતી. માઇ. ૪

રા—મેરા જોબન બહોત જોરાવર તેં જોગી બન આયા,
જ્યું જ્યું સુરત દેખું તેરી છીજે મેરી કાયા;
માયા તેને કેસી તોડી બીચ્ચડ ગઈ મેરી જોડી,
અંતસે ઉડે જ્વાલા સુન ગોડ બંગાલે વાલા. રાજા. ૫

ગો—ગોડ બંગાલે રાજ કેસે માઈ દો વિપ્રને દાન,
રમતા જોગી હસકર પુજો વધે જગતમેં માન;
માંગ કર લાવે જે ફેરી વે દગામે મા તેરી,
ગુરૂ આવેગા મેરા અબ ભયા સવેરા. માઈ. ૬

રા—હુવા સબેરા માગે ફેરા કેસે બોલું નાહીં.
તેરા મેરા ન્યાય હોવેગા ભર પંચાકે માંહી;
પકડ લઉં તેરા પલ્લા કેસે તે તોડા તલ્લા,
બાપને ભેજું પાતી જનમકો મેરો સંગાતી. રાજા. ૭

ગો—તેરે જનમકી તું સંગાતી મેરા જનમને જોગ,

ઈસ બાતામેં નફ્રા નહીંહે હશે શેહેરકે લોક;
જોગકી તુંઈ માતા લીખાસો લેખ બીધાતા,
કલપતી કયું તું મનમેં જોગ લીખા મેરા કરમમેં. મા. ૮
રા—લીખા અંક સોઈ બીધાતા કયા કરતા કીરતાર,
જો ઘર રહેતી મેં બાપકે ઓર મીલે ભરથાર;
સુણો મહારાજ રાજા દેશકા આવે રાજા,
બાપકે મેં હઉ પ્યારી રહેતી અકલ કુંવારી. રાજા. ૯
ગો—અકલ કુંવારી રેહેવતીશને જો જનમેં મરજાય,
હમકુ અમ્મર કીયા ગુરૂને કયું મનમે પસ્તાય;
ગુરૂ હે બાલ હમારા જ્ઞાનકા કીયા પસારા,
તેરા ગુરૂ મોતી ગાયા પરમ પદારથ પાવે. માઈ. ૧૦

ટેર.

રાણી—
શેહેર બંગાલો યું ઝુરે થારી ફોજ ખડી મહારાજ,
બાદલ મેહેલ બાદલ જયું ચમકે રતન જડીત અવાસ;
ભરી સભાકે બીચમેં રાજા કરે નીત ખાસ. શેહે. ૧
જનમ જનમકો તું બડભાગી જોગી હુવો કીણ કાજ,
ત્રિઆકુ તું કહે ગયો માઇ શરમ ન આઈ લાજ. શેહે. ૨
હાથી ઉપર કરી અંબાડી હોદે ગરી ગજરાજ,
ઘોડાકી કછુ જીનત સારી ત્યાગ દીયા મહારાજ. શેહે. ૩
રાણી—
ભયોરે ગોપીચંદ જોગી આસન વાર બેઠા એક છીનમેં,

આપ ભલો બડભાગી પહેલી બાવ કયું કીયો સરે;
અબ કાયકુ ત્યાગી. ભયો. ૧
આસન માર બેઠા એક છીનમેં ઇણુ સરોવરકી પાલ;
બતલાયો બોલે નહીંસરે બેઠા આસન માર. ભયો. ૨

ટેર લાવણી.

રાણી—

રાજા રાજા ખડી પુકારૂં જોબન મદમાતી,
જોગી હોયકર ચલા જંગલમેં દેખુ જલે મોરી છાતી;
મેહેલા નીચે અલક જગાવે એ ઉસકા કેહેના,
માતાભર એ ભિક્ષા માગે કેસે કહુ બેહેના;
બીના પુરૂષ હે ત્રિયા જુગમેં જુઠા હે રેહેના,
જયું જયું સુરત દેખુ તેરી ભર આવે નેના;
દોલત માયા માલ ખજીના સબી લુટાય દેના,
જોગન હોયકર ભસ્મ લગાવું ઉસ રાજાકે સંગમેં જાઉં.
શેહેર બંગલા સબી ડબોયા ફિરા દીયા પાની;
જોગ જોગી હુવા પલકમેં કર ગયો નાદાની.
જનમ સંગાતી. જોગી ૧
બારા બરસકી ઉમ્મર તેરી શુનતા દીલજાની,
અગીયારા બરસકી ઘરમેં ત્રીયા ચડતી જવાની;
સાસુ કહે તેરા નાશ બોલતી ઉલટીરે જબાની,
સુણો રાજ એક અરજ મેરી તેરે બીના મેરી સુની કચેરી;
દિવા નહીં બાતી. જોગી. ૨

એક દીન રાજા તોરણુ આયા સભા કરી ત્યારી,
જો મેં જાનુ હોયગા જોગી રેહેતી અકલ કુંવારી;
અકલકારી ઘા લગ્યા ખાય ગઈ લાચારી,
ધીરજ રહી બરજો નહી માને જગડ જગડ હારી;
જો લિખ ભેજું મેરા બાપકુ શરમકી મારી,
સુરત ભેજ દઊં મેં હલકાર' મેરા બાપ દીલભર પ્યાર,
ભેજું પ્રેમ પાતી. જોગી. ૩
કબશે જોગી ભયા જલંધર જનમકા ઝેરી,
કોઇ જનમકા માંગે બદલા આણુ લિયા વેરી;
હાથ જોડને કરૂં બીનતી સુણો અરજ મેરી,
તુમ જોગી મેં હોઊંગી જોગન રહું સંગત તેરી;
નાલે નાલે ફીરૂં ભટકતી સદા રહું ચેલી,
ધુણી પાણીકી સેવા કરૂંગી ઓર ફીરૂં ફેરી;
મોતી કહે મે કયા સમજાઊં બેઠ સભા મીજલસમેં ગાઊં,
કહો ગુંણી મેં કયા બતલાઉ રહો ગુણુ ગાતી. જોગી. ૪
ગોપીચંદકો ખેલ રચ્યો હે શીખે સુણે ને ગાવે;
મન ઇચ્છા પુરણુ હોવેગી દુઃખ કબૂ ન પાવે.

ગોપીચંદ રાજાનો ખ્યાલ સમાપ્ત.

પ્રથમનું ફારસ વેસ ૧ પઠાણનો.

કોઇ ગામમાં એક નાગર બ્રાહ્મણ હતો ને તેની બાઇડી નાગર બ્રાહ્મણી હતી તે પોતાના ધણીને વશ કરવાને સારૂ ભમતી હતી તેવામાં કોઈએ રસાલામાંના એક પઠાણને બતાવ્યો કે તેની પાસે વશીકરણ ખરે ખરૂ છે તેથી રોજ સાંજે અગર દહાડે તેના ધણીને દરશન કરવાનું નામ દેઈ તે પઠાણ પાસે જાય, ને વળી મીયાંભાઇ તો એવાંજ કામ સોધેજ.

બ્રાહ્મણી—ક્યું હે પઠાણ સાહેબ.

પઠાણ—અછા તુમ કાઇકુ આઇ હે,

બ્રાહ્મણી—શું કરૂં? મને નઠારા ખાવંદ મીલાહે, તે કુછ સુજતા નહીં.

પઠાણ—તુમને અમેરા ક્યા કામ હે.

બ્રાહ્મણી—કુછ મુજંકું છુ મંતર કરદો તો અછા. મારા ધણીને વશ કરવો છે, ને કોઇ દોરો ચીઠી કરી આપો કે જેથી તે વશ થાય.

પઠાણ—હા કર દઊંગા. ફીકર મત કર.

બ્રાહ્મણી—કબ કરોગે?

પઠાણ—મેં તો પા કલાકમે કર દેઊ પણ મેં તુજકું કુછ કેહે શકતા નહીં.

બ્રાહ્મણી—હા, હા જે હોય સો બોલદો.

પઠાણ—તીનસેં રૂપીયા ખરચ હોયગા. (એટલામાં)

એક દીવશ પઠાણ કસુંબા ગોરતા હતા તે બખત પેલી બ્રાહ્મણી ત્યાં દોરો કરાવા જઇ ચઢી.

પઠાણ—લો જરાસેં કસુંબા તો પીયો.

બ્રાહ્મણી—ના સાબ, મુજે અછા નહીં લગતા.

પઠાણ—ચલો અબ તુમારા કામ કરતાહું

બ્રાહ્મણી—એમાં કાંઈ નોખાન થઇએગા.

પઠાણ—નહીં, મેરે પાસ જડીબુટી અછી અછી હે ઇસમેસી કરદઉંગા પણ અબી તમ કસુંબા પીતે કે નહીં?

બ્રાહ્મણી—હા, લાવ, જરા પી લેવે. (પછી પઠાણે ચીઠી આપી) તે લેઇ બ્રાહ્મણી પાછી ઘેર ગઈ.

એમ કરતાં કરતાં ઘણા દીવશ સુધી એવી રીતે પઠાણે ફેરા ખવરાવ્યા ને તેને ખોરાકીમાં તથા ગપા ગપીથી ગુલતાન કરી નાખી. ને પછી એક દીવશ પરાણે પરાણે પોતાના ભેગી ખાવાને બેસારી એટલે થઇ ચુક્યું ને પછી તો સાફ વટલાઇ ચુકી, ને ત્યાંને ત્યાંજ લાગટ એક બે દીવશ સુધી રહી, એટલે તેના ધણીએ તપાસ કરી કે રાંડ કયાં જતી રહી. પછી તેના ધણીએ ત્યાં આવીને શોધી કાડી પણ એનું કાંઈ ચાલે નહીં તેથી છાનોમાનો ઘેર આવીને ફરિયાદ કરવાનો વિચાર કર્યો. ને અહીં પઠાણે પેલી રાંડને તો ગાંડી જેવી કરી નાખી હતી કે તે પઠાણ વિના બીજા કોઇને તો ઓળખેજ નહીં, આવી રીતે જોવાથી તેનો ધણી સાહેબ પાસે ફરીયાદ કરેછે.

પછી બ્રાહ્મણી આ નીચેનું ગીત ગાય છે.

સુંદર સુણો મેરી જાન, મારૂં દીલ લાગ્યું પઠાણશું;
પઠાણ દીલ્લીનો દીવાન, અમદાવાદનો ઉમરાવ. મારૂં. ૧
પેહેલી હતી નાગર બ્રાહ્મણીરે, જમતી કેળાંને ખાંડ;
પણ હવેરે થઇ સુંદર તરકડી, જમુ પુલાવને નાન. મારૂં. ૨
સુંદર સુણો મેરી જાન, જીવડા કરૂંરે ખુરબાન;
ગોરી હોયરે નાદાન, વારીજાઊં આલમખાન. મારૂં. ૩
પાંચ રૂપીયા આપુ રોકડારે, કોઇ લશ્કરમાં જાય;
જઇને પઠાણને એમ કહે, સુંદર ધાન ન ખાય. મારૂં. ૪
સોનીરે વાડામાં મારૂ સાસરૂરે, નાગર વાડામાં રહીએ;
તેડાંરે આવ્યાં પઠાણનાં, એને ના કેમ કહીયે. મારૂં. ૫
કે લીલુડા વાંસની ટોપલીરે, સુંદર દળવાને જાય;
દળતાં દળતાં માંડયાં રૂશણાં, લોટ કુતરાં ખાય. મા. ૬
દૂરે માંડાસાની બ્રાહ્મણીરે, તમે દિલ્લીના શેખ;
શીયે જનમની મારે પ્રીતડીરે, પેલા ભવના તે લેખ. માં. ૭
લીલારે પીળા તુંબુ તાણીઆ, ફરતી સોનેરી ઝુલ;
વચ્ચેરે બેઠીરે નાગરબ્રાહ્મણી, પરણ્યો ફાકેછે ધુળ. મા. ૮
દેરાણી જેઠાણીનાં જોડવાંરે, હળી મળી પાનીડાં જાય;
પાળે ઉભો પઠાણ પાતળોરે, દેખી હરખ ન માય. મા. ૯
હાથમાં કમાન લટકતીરે, તાણી તાણી મારે તીર;
ભાલુડા વાગે રૂદીયા ફાટે, ના તાણશો મારા ચીર. મા. ૧૦
શેરની વણુ સીતેર રોટલીરે, પઠાણ પાતળીયો ખાય;

ભેળાંરે બેશી આરોગશું, મનમાં હરખ ન માય. મા. ૧૧
આગળ સસરાજીનો ઢોડીલોરે, મધ્યે દીઅરને જેઠ;
વચ્ચે પરણ્યા તારી ઠાઠડીરે, લેઇ જાઉ સમુદર બેટ. મા. ૧૨
અગર ચંદનના મંગાવું લાકડાંરે, તેની ખડકાઉ ચે;
મુંજને કારણ તમે મારશોરે, બળશું આપણ બે. મા. ૧૩

સાહેબ—અછા પટાવાલા એ કયા બોલતા હે.

પટાવાળો—ફરિયાદ ફરીયાદ બોલતા હે.

સાહેબ—કયા હે.

બ્રાહ્મણ—અમારી બુબુકુ પઠાણ લે ગયા હે.

સાહેબ—પટાવાલા, ઓ કયા બોલતા હે.

પટાવાળો—ઉસકી બુબુકુ પઠાણ લે ગયા હે.

સાહેબ—ઓઓ ! એસા હુવા હે ?

પટાવાળો—હા સાબ એસા હુવ. હે.

સાહેબ—બમનીકું બોલાવ.

પટાવાળો—સાબ, એ બમની આઈ.

સાહેબ—બુબુકુ તમ બોલો, કે તું કાંહાં સુધી બમનકે ઘરમે રહી.

પટાવાલો—બમની, તું બમનકી ઘરમાં કાહાસુધી રહી.

બ્રાહ્મણી—નાનીથી મોટી થઇ ત્યાં સુધી.

પટાવાલો—સાબ એતો એસા બોલતી હે કે નાનપણુ-થી આજ સુધી રહી.

સાહેબ—અછા, અછા, સબ બમનકા માલ ખાકે હ-

રામ કીયા હે. પટાવાલા તુમ ઉસકુ પુછોકે તેરી કેશી મરજી હે

પટાવાલો—સાબ ઓતો એસા બોલતી કે મેંતો કુછ નહીં કહેતી, ને પઠાણકુ જાઉંગી.

સાહેબ—અછા પટાવાલા, પઠાણકુ કેદ કરો એટલે કીસે જાયગી.

હેડ—સાબ જાને દો, બમની બોત ગરીબ હે ?

સાહેબ—ગુસ્સે થઇને હાઈ યુ બ્યાડ મેન મંકી.

બમની—પટાવાલા હુંબી કેદમે જાઉંગી.

પટાવાલો—સાબ એ બમનીબી પઠાણકી સાથ જાયગી

સાહેબ—એસા નહીં હોવે ગા. બમનકી સાથ જાના.

વેશ ૨ જો. સાધુડીનો.

સદા ફકીરી મેરે ક્યા દલગીરી, સદા મગનમે રહેનાંરે;
સદા ફકીરી મેરે ક્યા દલગીરી, સદા મગનમે રહેનાંરે;
રામ કોઈ દીન હાથી, કોઇ દીન ઘોડા,
કોઇ દીન પાંઉસે ચલના. સદા. ૧
રામ કોઈ દીન સીરો, કોઈ દીન પુરી;
કોઈ દીન ફકમ ફકા. સદા. ૨

પછી એક શેવક સાધુડીને પુછે છે કે આ આંધળી કોન હે.

સાધુડી—હો હે, કોઇ જીવ હે.

સેવક—જીવ તે કેસા ? ઉસકા કુચ નામ હોયગાકે નહી?

સાધુડી—ઓતો, એ જગોપર ખાતાહે ને રહેતાહે.

સેવક—ઓતો મેંહુંબી જાણુતા પણ ઉસકા નામકયા?

સાધુડી—સાલે તેરે કયા જરૂર, તું કુછ ખાનેકા દેતાહે તે તેરેકુ મેં કઉ, જા, જા, ગાંજા પીકે વાંસી.

સેવક—હાં હાં અલબત સમજ ગઆ.

સાધુડી—અબે ઓ, સેતાન કે સાલે, કયા સમજગયાતું?

સેવક—એતો ઓ, ગટ પટ.

સાધુડી લઠલેઇને—શેવકને, અબે નખોદગીર, સાલે ગટ પટ તે કયા બોલા. ઉસકા ભેદ સમજા કર જા.

સેવક—અરે મારા બાપરે, મને જવા દો મારાતો પુરા ભોગ મળ્યા, ભોગ લાગ્યા તે તમારૂ ગટ પટનું નામ લીધું હવે નહીં લેઉ.

સાધુડી—સેવકને એક લઠ લગાવી દીધો ને સેવક તો એકદમ ત્યાં પડયો, ને બુમો પાડવા માંડી ને ઘણા લોકો એકઠા થયા ને સાધુડીને ધમકાવવા લાગ્યા, ને લોહી નીકળ્યું.

સેવક—મેને ઉસકુ ગટ પટ કીઆ. ઉસમે રંડીને લઠ મારા અબી તુમેરી ફજેતી સારા શેહેરમાં કરૂગા, આંધળો દો લાકડી ઝાલીને એક બાજુ દોડે છે ને પેલા સેવકને પકડે છે ખડારે સાલે કાં ગીઆ, હરામકા ગાંજા સુકાપી જાતા ને ચુગલી કરેગા. અછા અબતો તુબી બાગ તેરી બી વલે મેં કરૂંગા એટલે,

સેવક—અંધાને એક ખોડા, તેરે જેસે બોત હે.

એમ કહી સેવક પોતાના બે ત્રણ ભાઇબંધને લેઇને ગયા.

બાવાસેવક—આંધળાને કહે છે કયાં હે નગદા, ગટપટ ચલતી કે નહીં, સાલે સાધુકે સેહેતાન.

સાધુડી—છાનામાના ચલા જા નહીતો મારૂંગી લઇ તો ખોપરી હો જાઇગી ફૂટ.

એમ કરતાં લડાઈ થઇ ને મારા મારીમાં આવ્યા, તે-માં એક જણને લોહી નીકળ્યું તેથી શોક કરયો ને પછી એક જણે કહ્યું કે આ લોહીયાળુ લુગડું થયું છે માટે આપણી ફોજદારી થશે તેથી નદીએ જઇએ, એમ કહીને ગીત ગાય છે ને નદીએ જાય છે.

ચાલો રાંડો સાધુડીઓ, નદીએ નાવા જઈએરે;
બે પૈસાનું ગોપીચંદન લેઇને, લાંબો ટીલો તાણીઓરે.
ગોરખ નાથની ગાદી ઉપર, મુડકી બેસારીરે;
એનું માથુ મુંડ મુડાઇ બોડકી બનાઈરે.

